

արվեստ, մշակույթ և այլն, կենդանի պահել կշանան, նույնը բրազիլ, միշտ իր հոգևոր խմաստով, Հայ Եկեղեցին, առաջ ուրուհի եթե ոչ հիմնովին անհետացած, գեթ իր նրվազման հասած պիտի ըլլար արտասահմանի հայությունը:

Ու Հայ Եկեղեցին այս մեծագույն ու ազգապահպան դերին կարարի խորհրդային Հայաստան իր հեռավոր զաւակներուն դէպի Հայրենիք փառավոր դարձը, վասնզի արտասահմանի մեջ, ամեն տեղ, Հայ Եկեղեցին հավատարմորեն կատարեց իր հոգևոր իշխանութիւնն անսխալօրէն զեր ու պիտի շարունակէ կատարել մինչև վերջը, գիտակցութեամբ իր ստանձնած դերին:

Բառ մը հայերեն չգիտցող ձեզիքի բերտախոս հայերու աննման փաղանգը, որ այնքան տառապագին պայմաններու տակ

29 Նոյեմբեր 1947 թ.

Փարիզ

## ՎԱՋԳԵՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ՊԱԼԱՅԱՆ

### ՆՈՅԵՄԲԵՐ 29-ԻՆ, ՀԱՅԱՍՏԱՆՅԱՆ ՃԱԿԱՏԻ ՊՈՒՔՐԵՇՈՒՄ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԱԾ ՓԱՌԱՏՈՆԻՆ, ԱՐՏԱՍԱՆԱԾ ՈՒՂԵՐՁԸ

Հայ ժողովուրդը 29 Նոյեմբերի կդիմաւորէ այնպէս, ինչպէս բրիտանական Հիւստի փրկագործ հարությունը:

Այս պահուս բոլոր հայերու հոգիները ամենաազնիւ հուզեցողով կը կրկնեն ու մեր գիտակցութեան հորիզոնին վրա լուսավոր միտքը կը զոյգ, թէ հայու Հայրենիքը այլևս ապահովութեան, վերաշինութեան ու հառաջդիմութեան մեջ է:

Մենք լալ դիտենք մեր պատմությունը: Դարեր շարունակ, մինչև 1920, հայոց աշխարհը արցունքի հովիտ էր, անոր կապար երկնքին վրա գրած էր. «Այստեղ մեռած է ամեն հայ»:

Իրոք հայոց բոլոր հուշերը մնաւ հակառակ այն տեսնման մեծ պետություններու հանդիսավոր խոստումներուն և պաշտոնական հանձնառություններուն:

Եվ այն պահուն, երբ մեր ժողովուրդի դահիճը, թուրք իմպերիալիզմը, կապառնար ռուսական մասին վրա ապրող հայությունն ալ ոչնչացնել, այդ պահուն ահա տեղի ունեցավ հրաշքը: Դանիկցավ ազնիւ ժողովուրդ մը, որ մեզի եղբայրական ձեռք երկարեց — այդ ռուս մեծ ժողովուրդն էր:

29 Նոյեմբերի այսօր հրավիր մըն է նաև

զանված ըլլալով հանդերձ չէր բաժնված լուսավորչի հավատքին, քանի մը շաբաթ առաջ ուրախութեամբ մեկնեցավ իր պապերուն հայրենիքը, մինչդեռ առդիւ նմանապէս բառ մը հայերեն չսոսող, բայց Եկեղեցին բաժնվող արաբախոս կամ տաճկախոս ոչ մեկ հայ չուզեց բաժնել իր քրտախոս, բայց լուսավորչածին եղբայրներուն անպատմելի երջանկությունը:

Պետք է որ հայրենադարձի այս պատմական օրերուն, ամեն հայ անդրադառնալու բացահայտ իրողութեան և զնահատել գիտնալայն: Ի դուր չէ որ հայ ամիրաներ և բարեպաշտ հարուստներ արտասահմանի մեր գաղութները օժտեցին հայկական կաթողիկէներով, իբր հարազատ միջնաբերդը հայ ազգային ոգին»:

ուղղված աշխարհի բոլոր հայերուն, որպէսզի անոնք իրենց պապերուն սուրբ երկիրը դառնան և իրենց նոր ապագան կերտեն:

29-ը Նոյեմբերի դրոշակ մըն է, որուն վրա դրված կա ազատագրումը Հայկական այն հողերուն, որոնք Արաքսին անդին տակաւին շղթաներու մեջ կ'առնուին:

Ահա ինչ ինչու բոլոր հայերը անխտիր անսահման սիրով կողջունեն 29 Նոյեմբերի և իրենց ծաղկած Հայրենիքին կմաղթեն խաղաղություն, բարօրություն և երջանկություն:

Ես հանում մեր Ս. Եկեղեցւոյն խոսքս կվերջացնեմ մաղթանքով մը.

Թող ամենակարողն Աստուած ու մեծ Ստալին հովանի ու պահպան ըլլան հայ ժողովրդին ու անոր հպարտ Հայրենիքին՝ Սովետական Հայկական Հանրապետության:

(«Հայաստանեան Ճակատ» 7 դեկտեմբերի 1947 թ.)

\*) Մուսն հոգվածը Արտավազդ Արեւիկոպոլսի Փարիզի Բաշ Եղեղի սրահի մեջ Սովետական Հայաստանի 27-րդ տարեգարծի աւելի խոսած առև նարանկութեան ամփոփումն է: